

Metsälakia ollaan merkittävästi muuttamassa. Maa- ja metsätalousministeriö lähetti työhönsä valmistelutyön tuloksena syntyneen lakiesityksen lausuntokierrokselle 8.2.2013. Tarkoituksena on saada valmiiksi hallituksen lakiesitys kevään aikana. Me voimme jokamiehenoikeudella liikkua metsissä ja kerätä marjoja, sieniä, käpyjä ja kuivia oksia. Meillä kaikilla on myös eräänlainen ”jokamiehenoikeus” keskustella ja päättää siitä, miten metsätaloutta tulisi harjoittaa. Missään muussa elinkeinotoiminnassa ei nähdäkseni ole näin laajaa oikeutta puuttua elinkeinonharjoittajan toimintaan.

Raimo Koivistoinen

Metsänomistaja ja yleinen etu

TASAPAINOILU yksilön ja koko yhteiskunnan päätösvallan välillä on jatkuva tehtävä. Pidän tärkeänä, että kaikessa toiminnassa on lähtökohdana yksilön vapaus ilman sidonnaisuutta ulkopuolisiin dogmeihin, poliittisiin ideologioihin ja määräyksiin. Koska emme kukaan elä yksin maailmassa, tarvitsemme yhteistoiminnan sujumiseksi sopimuksia ja lakeja ja muita päätöksiä. Monesti kuitenkin ydinkysymykset hukkuvat sanahelinään. Kaipaamme syvälle menevää eettisfilosofista keskustelua oleellisten asioiden kirkastamiseksi. Lienee turha toivoa. Aina voidaan myös vedota siihen, että enhän minä mutta pojat, siis isot pojat suuressa avoimessa maailmassa.

Sovin päätoimittajan kanssa, että teen lakiuudistuksesta jutun *Maankäyttö*-lehteen. Halusin lähteä liikkeelle vuodesta 1996, jolloin nykyinen metsälaki säädettiin, ja katsoa mitä metsäasioissa on suunniteltu ja päätetty sen jälkeen. Lievästi sanoen yllätyin, minkälaiseen pöheikköön olin päättäni työntämässä. Ministeriö on asettanut isoja laajapohjaisia työryhmiä yhden toisensa perään yhä uudestaan pohtimaan asioita ja laatimaan laajoja muistioita, raportteja ja suunnitelmia. Lisäksi tulevat eri intressipiirien omat tutkimukset, suunnitelmat, lehtikirjoitukset jne. Monet korkean tason suunnitelmat ovat vanhojen mantrojen toistamista. Samanlaisia missioita esitetään yhä uudestaan. Jäädessään toiveiden asteelle ne ovat kuin narulla työntämistä. Rahaa kuitenkin palaa rutosti. Metsiin on kasvanut tuottoisa leipäpuu poliitikoille, virkamiehille, tutkijoille, konsulteille ja eri intressipiirien edustajille.

NYKYINEN METSÄLAKI

Nykyinen metsälaki (1093/1996) tuli voimaan 1.1.1997. Sen 1 §:n mukaan tämän lain tarkoituksena on edistää metsien taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää hoitoa ja käyttöä siten, että metsät antavat kestävästi hyvän tuoton samalla, kun niiden biologinen monimuotoisuus säilytetään. Tavoitteet on tässä määritelty niin selkeästi, että tätä pykälää ei ole uudessa lakiesityksessä

esitetty muutettavaksi, vaikka koko pykäläpakkia on muutoin reippaasti sekoitettu.

Metsälakiin tuli säännökset mm. metsätalouden alueellisesta tavoiteohjelmasta, metsän hakuusta ja uudistamisesta, suojametsistä ja suoja-alueista, valvonnasta sekä seuraamuksista.

Professori **Eljas Pohtila** kertoo muistelmakirjassaan *Rakotuliilta maailmalle* (2011), että hän sai 21.2.1994 pääministeri **Esko Aholta** tehtäväkseen metsälain uudistamisen. Kokemuksistaan tässä työssä hän kertoo mm. näin: ”Evästys pääministeriltä oli, että lakia pitää yksinkertaistaa ja, jos mahdollista, liberalisoida, jotta turhilta oikeudenkäynneiltä vältytään. Piti hakea myös yhteyttä luonnonsuojelulain säädäntöön, jonka uudistus oli pantu samaan aikaan vireille. Hyväksyin toimeksiannon täysin. Olin jo kauan ollut sitä mieltä, että pahinta metsätalouden kannalta ei ollut se, että metsiä hakataan väärin, vaan se, että niitä ei hakata kohta ollenkaan. Tehtävä, mihin ryhdyin, oli paljon vaikeampi, mitä odotin. Metsälaeista ei tullut sellaisia kuin olisin halunnut. Syynä olivat vihreä blokki valmistelevalle toimikunnalle ja oma ammattikuntani, metsänhoitajat. Vihreät epäilivät minua ”tukkipitalistin kätyriksi” ja kollegat halusivat säilyttää toimivaltuutensa, minkä yksityiskohdainen pykälä heille tarjosi. Lopulta luovutin ja esityksemme jäi erimieliseksi. Vähän lohdutti ja samalla kauhistutti, että luonnonsuojelukomitean ehdotus sisälsi vielä paljon enemmän pykäläiä.”

Pohtila on poromiehen poika Sallan perukoilta. Hän kertoo, että hän oli aikoinaan perustamassa Lapin Luonnonsuojeluyhdistystä, ja hänellä oli elämyksellinen suhde luontoon. Hän kertoo huumanneensa pian, miten ohutta oli luontotietämys yhdistyksessä, muista puhumattakaan.

Metsälakiin on tehty 8 muutosta. Niillä ei enimmäkseen ole ollut suurta vaikutusta käytännön toimiin metsissä. Laki 552/2004 oli kuitenkin sikäli merkittävä, että se toi metsälakiin menettelyohjeet liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikoille.

Viimeisimmän muutoksen eli lain 822/2010 merkittävimmät muutokset metsälakiin ovat: 1) lakiin tuli alueellisen metsäohjelman lisäksi säännös kansallisesta metsäohjelmasta, 2) lakiin tuli säännökset metsäsuunnitelmasta ja 3) laissa säädettiin uuden puuston aikaansaamisessa käytettävistä puulajeista.

Professori Pohtila kannattaa tasaikäiskasvatusta ja metsän kiertoajan päätteeksi aukkohakkuuta. Hänen pitkäaikainen kiistakumppaninsa metsänhoidon emeritusprofessori **Erkki Lähde** on pitkään ollut näkyvin eri-ikäiskasvatuksen eli jatkuvan kasvatuksen puolestapuhuja. Hänen mielestään metsälaki tulisi lakkauttaa ja sen ympäristöä koskevat kohdat tulisi siirtää ympäristölainsäädäntöön (*Helsingin Sanomat* 12.10.2010).

KANSALLINEN METSÄOHJELMA 2010

Hallitus päätti helmikuussa 1998 käynnistää kansallisen metsäohjelman valmistelun. Se tehtiin kahdeksassa työryhmässä, joissa oli toista sataa jäsentä ja sihteeriä. Ohjelma valmistui vuonna 1999. Se on julkaistu maa- ja metsätalousministeriön julkaisuna 2/1999. Sillä asetettiin sekä kansallisia että kansainvälisiä tavoitteita. Ohjelmalla haluttiin turvata metsiin perustuva työ ja toimeentulo, metsien ekologisuus, monimuotoisuus ja elinvoimaisuus sekä metsien tuottama virkistys ihmisille. Ohjelmassa on entistä enemmän otettu huomioon ekologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia näkökohtia.

Ohjelman valmistelussa on käytetty hyväksi laajaa ja avointa yhteistyötä, johon ovat voineet osallistua kaikki metsistä kiinnostuneet tahot. Metsäohjelma nähtiin prosessina, jonka jatkosta huolehtivat nimitettävä metsätoimikunta, sen työryhmät, innovaatiofoorumi ja kansalaisfoorumit.

Maa- ja metsätalousministeri **Kalevi Hemilä** sanoo esipuheessaan, että metsillä on edelleen suuri merkitys kaikkien suomalaisten hyvinvoinnille ja toimeentulolle, ja että metsäohjelmaa toteutetaan, seurataan ja kehitetään samanlaisessa avoimen yhteistyön hengessä kuin se on laadittu.

Ohjelmalla pyrittiin merkittävästi lisäämään puun käyttöä puunjalostusteollisuudessa ja energiapuuna. Valtion tuli panostaa erityisesti metsäsuunnitteluun ja metsänomistajien neuvontaan ja koulutukseen. Ohjelmaa laadittaessa on tehty merkittävä havainto: metsänhoitotöiden ja ensiharvennusten määrät ovat vähentyneet, mikä heikentää tulevaisuuden metsien arvoa. Tähän liittyy varmaankin se, että yhteiskunnan kaupungistuminen vaikuttaa kansalaisten suhteeseen metsiin ja metsätalouteen. On tärkeää, että metsien tarjoamat mahdollisuudet tunnetaan yhteiskunnan eri tasoilla kansalaisista päättäjiin. Tilojen metsäsuunnitelmien määrää pitäisi huomattavasti lisätä, kun niitä oli vain noin puolella yksityismetsien pinta-alasta.

Ohjelmassa todetaan, että metsälajisto on osittain taantunut, minkä johdosta talousmetsien monimuotoisuuteen on kiinnitetty lisääntyvää huomiota 1970-luvulta saakka. Se on otettu huomioon myös v.1996 metsälaissa.

Harvennushakkuita on tehty 1990-luvulla 100 000–150 000 hehtaaria vuodessa. Mela-laskelmien mukaan määrä pitäisi nostaa noin 200 000 hehtaariin vuodessa, jotta metsien järeytymisen

pysyy hyvänä. Etelä-Suomessa harvennetun metsän nettotuotto on männyllä nelinkertainen, koivulla 2,5-kertainen ja kuusella kaksinkertainen harventamattomaan verrattuna.

Ohjelmassa kiinnitetään huomiota myös metsäojien kunnostuksen lisäämiseen. Tällöin pitää kuitenkin varoa vesistöille tulevaa kuormitusta.

Ohjelmassa pidetään tärkeänä metsien monikäyttöä marjastamiseen, sienestämiseen, metsästyksen ynnä muuhun metsässä liikkumiseen, jonka kulmakivenä on jokamiehen oikeus.

Avoin yhteistyö asettaa osanottajille suuria vaatimuksia, kun asioita halutaan viedä eteenpäin yhteisymmärryksen ja luottamuksen ilmapiirissä. Voitiin todeta, ettei se kaikilta osin onnistunut.

Ohjelmassa todetaan lukuisia riskitekijöitä sen toteutumiselle. Ohjelman laatimisen jälkeinen kehitys maailmassa onkin osoittanut, kuinka arvaamatonta tulevaisuus voi olla.

Ohjelman mukaan sen toteutusta ja seuranta varten perustetaan maa- ja metsätalousministeriön johtama metsätoimikunta, jossa ovat edustettuina eri ministeriöt, elinkeinoelämä, järjestöt ja asiantuntijaorganisaatiot. Toimikunnan alaisuuteen perustetaan määräaikaista työryhmiä. Ympäristövaikutusten arviointi tilataan riippumattomalta tutkijaryhmältä.

Metsätoimikunnan yhteydessä toimii myös metsäalan innovaatiofoorumi. Kansalaisfoorumeita järjestetään seurantaraporttien julkistamisen yhteydessä ja tarpeen mukaan työryhmien työhön liittyen. Metsäohjelman verkkosivuja ylläpidetään vuorovaikutteisena foorumina. Metsätoimikunta seuraa ja kehittää metsätalouden alueellisia tavoiteohjelmia.

Maa- ja metsätalousministeriö julkaisi vuonna 2006 seurantaraportin nimeltä *Kansallinen metsäohjelma 2010 – monipuolisesti metsästä*. Julkaisun tarkoituksena oli myös antaa hyvä tausta meneillään olevalle kansallisen metsäohjelman tarkistamiselle. Julkaisu sisältää 30 eri henkilöiden laatimaa kirjoitusta, joissa metsäasioita tarkastellaan monipuolisesti. Poimin niistä tähän vain muutamia huomioita.

Pääsihteeri **Marja Kokkonen** maa- ja metsätalousministeriöstä kertoo saavutetuista tuloksista ja toteaa samalla, ettei kaikissa tavoitteissa ole onnistuttu. Kotimaisen puun käyttö, metsätalouden kannattavuus, puutuoteteollisuuden vienti, kunnostusohjelmat ja ensiharvennukset vaativat lisää ponnisteluja.

Suomen Metsäyhdistys ry:n yhteyspäällikkö **Sirpa Kärkkäinen** kertoo kirjoituksessaan "Metsän oppimispolku – malli kouluyhteistyöhön", että vuoden 1998 Metsävisan tulos havahdutti. Suomessa on nuoria, jotka eivät erota kuusta männystä. Huoli kaupunkilais- tuvien suomalaisten vieraantumisen metsästä sai vahvistuksen. Oppimispolku lähti viitoittamaan tietä metsään. Kärkkäinen kertoo kirjoituksessaan, mihin toimiin on ryhdytty lasten ja nuorten metsäosaamisen lisäämiseksi. Keinoina ovat mm. koulussa tapahtuva opetus ja metsään meneminen.

KANSALLINEN METSÄOHJELMA 2015

Kesällä 2005 tehtiin päätös vuonna 1999 laaditun *Kansallinen metsäohjelma 2010*:n tarkistamisesta. Tarkistettu ohjelma on julkaistu Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuna 3/2008.

Työtä edelsi alueellisten metsäohjelmien laatiminen metsäkeskusten johdolla ja alueellisten metsäneuvostojen tuella. Valtioneuvosto hyväksyi ohjelman periaatepäätöksenä 27.3.2008 yhtä aikaa Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman 2008–2016 (METSO) periaatepäätöksen kanssa. Sen valmisteluun

osallistui noin 150 henkilöä, jotka kuuluivat metsäneuvostoon tai johonkin neljästä työryhmästä, joiden aiheina olivat 1) metsäsektorin taloudellinen kestävyys, 2) metsien ekologinen kestävyys, 3) metsäsektorin sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys sekä 4) kansainvälinen metsäpolitiikka.

Metsäohjelma on valmisteltu laajan sidosryhmäyhteistyön pohjalta. Siinä on otettu huomioon Esko Ahon työryhmän 15.2.2008 julkaistun väliraportin esitykset.

Valtioneuvoston kanslia oli asettanut 15.11.2007 työryhmän valmistelemaan toimenpide-ehdotuksia metsäteollisuuden ja metsäsektorin pitkän aikavälin toimintaedellytysten parantamiseksi sekä välittömiä toimia kotimaisen puun saatavuuden turvaamiseksi.

Työryhmän puheenjohtajaksi kutsuttiin SITRAN yliasiainmies Esko Aho. Työryhmän jäseninä olivat puheenjohtaja **Jouko Ahonen** Paperiliitosta, toimitusjohtaja **Anne Brunila** Metsäteollisuus ry:stä, toimitusjohtaja **Suvi Anttila** Pöyry Industry Consulting Oy:stä, puheenjohtaja **Lauri Ihalainen** SAK:sta, toimitusjohtaja **Jussi Pesonen** UPM:stä, puheenjohtaja **Antti Rinne** Toimihenkilöunionista, metsäjohtaja **Antti Saari** MTK:sta ja tutkimusjohtaja **Pekka Ylä-Anttila** ETLA:sta.

Työryhmä päätyi tällaiseen visioon: "Puu on arvokas uusiutuva, kierrätettävä ja moneen vaihtoehtoiseen käyttötarkoitukseen soveltuva materiaali. Se on globaalissa taloudessa merkittävä kansallisen lisäarvon lähde, jonka hyödyntäminen samalla edistää ympäristö- ja energiaongelmien ratkaisua". Merkittävin uusi konkreettinen ehdotus on viiden vuoden verovapaus puuston ensiharvennuksesta saataville tuloille. Työryhmä luovutti loppuraporttinsa pääministeri **Matti Vanhaselle** 30.9.2008.

Kansallisen metsäohjelman toiminta-ajatuksena on "lisää hyvinvointia monimuotoisista metsistä". Ohjelmassa toistetaan entuudestaan tuttuja tavoitteita kuten kotimaisen puun hakuun merkittävä lisääminen, energiapuun määrän lisääminen, taimikoiden hoidon ja puuston harvennuksen parantaminen, ilmastoasioiden kehittäminen ja lasten ja nuorten metsäosaamisen parantaminen. Ohjelmaan sisältyy runsaasti numeerisia tietoja. En yritäkään referoida niitä tässä kirjoituksessa.

Ohjelmaa tehtäessä on taustamateriaalina ollut 13 kpl kansainvälisiä linjauksia, sopimuksia ja säädöksiä, 24 kpl kansallisia periaatepäätöksiä, strategioita ja ohjelmia sekä 33 tutkimusta ja selvitystä.

Kohta Kansallinen metsäohjelma 2015:n hyväksymisen jälkeen todettiin metsäalan toimintaympäristön ja metsäteollisuuden rakenteen muutos niin voimakkaaksi, että ohjelman uudistaminen koettiin välttämättömäksi.

Metsäneuvosto hyväksyi uudistetun ohjelmaesityksen 8.12.2010. Sitä edelsi monipuolinen valmistelu metsäneuvostossa, sihteeristössä, kuudessa työryhmässä, työpajoissa ja seminaareissa. Ohjelman luonnos kävi myös lausuntokierroksella. Vuoden 2008 ohjelmasta tehtiin ulkopuolinen arviointi. Ohjelman valmisteluun osallistui toista sataa henkilöä. Valtioneuvosto hyväksyi tarkistetun KMO:n periaatepäätöksenä 16.12.2010.

Tarkistettu Kansallinen metsäohjelma 2015 tuo esiin varsin vähän uusia käytännön toimintaan vaikuttavia ideoita. Ehkä merkittävin on metsien käsittelymenetelmien monipuolistaminen. Ohjelmassa todetaan, että metsätalouden tuottavuutta osoittavat luvut ovat selvästi laskeneet vuodesta 2006 vuoteen 2009 ja taimikoista ja nuorista kasvatusemetsistä on hyvälaatuisia vain 22 %.

Metsäohjelman toiminta-ajatuksiksi eli missioksi on kirjattu: "Monipuolinen metsien kestävä hoito ja käyttö luo kasvavaa hyvin-

**Maanmittariteekkarit vm. 59
metsäkurssilla johtajanaan
metsäneuvos Olavi Linnamies.**

vointia". Ohjelma on osoittanut myös kulttuuriystävällisyytensä nojautumalla kirjailija **Pentti Haanpään** tekstiin: "Mutta nyt ympärillä levisi metsä, suomalaisen isä ja äiti."

METSÄNKÄSITTELYMENETELMIEN MONIPUOLISTAMINEN

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 23.8.2010 työryhmän, jonka tarkoituksena oli selvittää ja arvioida millä tavoin metsien käsittelyn menetelmiä tulee monipuolistaa ottaen huomioon metsänomistajien tavoitteet ja metsäpoliittiset linjaukset kestävästä metsien hoidosta ja käytöstä. Työryhmälle annettiin tehtävään aikaa vuoden 2010 loppuun saakka. Työryhmän puheenjohtajaksi nimitettiin ylijohtaja **Juha Ojala** maa- ja metsätalousministeriöstä. Jäseniksi valitut 22 henkilöä edustivat kattavasti eri intressipiirejä. Työryhmä kokoontui 7 kertaa ja

kuului työn kestäessä 23 asiantuntijaa. Työryhmän muistio valmistui 31.12.2010.

Työryhmä teki työtään rinnan *Kansallinen metsäohjelma 2015:n* tarkistustyön kanssa. Metsäohjelman perusteella käynnistettiin metsälain uudistaminen. Sen ensimmäinen vaihe tuli voimaan 1.1.2011. Olen kertonut sen sisällöstä eräitä tietoja aikaisemmin tässä kirjoituksessa. Toisessa vaiheessa oli tarkoitus tehdä metsälakiin kokonaisuudistus ottaen huomioon yhteiskunnan ja metsänomistajien muuttuneet tavoitteet ja arvot, metsien käytössä tapahtuneet muutokset, uudet tutkimustulokset sekä metsätalouden kannattavuuden parantaminen.

Lainsäädännön tehtävä on jatkossakin turvata niin metsänomistajien oikeusturva kuin metsiin kohdistuvat yhteiskunnalliset tavoitteet ja kansainväliset velvoitteet (mm. runsaiden metsävarojen säilyminen, yritys- ja elinkeinotoiminnan turvaaminen, ilmasto- ja energiatavoitteet, metsäluonnon monimuotoisuus ja virkistyskäyttöarvot sekä vesiensuojelu).

Työryhmä esitti, että metsänkäsitteilymenetelmien uudistamisen tavoitteena tulee olla metsänomistajien erilaisten tavoitteiden painoarvon kasvattaminen ja metsänkäsitteilyvaihtoehtojen lisääminen säädöksissä ja suosituksissa, yksityiskohtaisen säätelyn vähentäminen ja selkiyttäminen, metsätalouden kilpailukyvyyn ja kannattavuuden parantaminen sekä metsätalouden ekologisen ja sosiaalisen kestävyuden vahvistaminen ja tarkoituksenmukainen lisääminen.

METSÄNKÄSITTELYMENETELMIEN MONIPUOLISTAMINEN -JATKOTYÖRYHMÄ

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 3.11.2011 *Metsänkäsitteilymenetelmien monipuolistaminen* -jatkotyöryhmän, joka jatkoi työtä 23.8.2010 asetetun työryhmän työn pohjalta. Se sai työnsä valmiiksi 17.8.2012. Työryhmän puheenjohtajana toimi ylijohtaja **Juha Ojala** maa- ja metsätalousministeriöstä ja laajapohjaisessa työryhmässä oli 20 jäsentä. Työryhmä kokoontui 13 kertaa ja se kuului 14 asiantuntijaa. Lisäksi metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamiseen liittyvien muutosehdotusten valmisteluun perustettiin alatyöryhmä, johon kuului puheenjohtaja ja 8 jäsentä ja joka kokoontui 4 kertaa. Tämän lisäksi työryhmän kokouksissa kuultiin erillisinä esityksinä ympäristöministeriön, Metsäteollisuus ry:n, Maa- ja metsätaloustuottajien Keskusliiton, Suomen luonnonsuojeluliiton, Suomen metsätalonomistajien liiton ja metsänhoitoyhdistyksiä edustavan Metsänhoitoyhdistys Kalajokilaakson esittämiä muutostarpeita metsälain uudistamisessa.

Työryhmämuistion tiivistelmän mukaan jatkoryhmä esittää metsälakiin sisällöllisiä muutoksia, joilla lisätään muun muassa metsänomistajien valtaa ja vastuuta oman metsäomaisuuden hoidossa ja tehostetaan viranomaistoimintaa.

Työryhmä esittää mm., että uudistushakkuiden järeys- ja ikärajoitteet poistetaan, puulajivalintaa vapautetaan, metsän uudistamiseen liittyvää säätelyä vähennetään ja metsälailta turvattavien erityisen tärkeiden elinympäristöjen valikoimaa lisätään.

Työryhmämuistio sisältää myös lakiehdotuksen metsälain muuttamisesta perusteluineen. En käsittele sitä vielä tässä kohdassa, koska siihen on myöhemmin tehty muutoksia.

Työryhmän raportti sisältää 3 eriävää mielipidettä. Ympäristöministeriö, WWW Suomi ja Suomen luonnonsuojeluliitto katsovat, että luonnon monimuotoisuus on jatkuvasti heikentymässä eikä lakiesitys tuo asiaan kaivattua parannusta. Ne perustelevat muutostarpeita seikkaperäisesti.

METSÄLAIN MUUTOSEHDOTUKSEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Maa- ja metsätalousministeriö tilasi lakiehdotuksen vaikutusten arvioinnin, jonka keskeisiä tarkastelunäkökulmia olivat metsätalouden kannattavuus ja luonnon monimuotoisuus. Hankkeen toteutuksesta vastasivat Suomen ympäristökeskus (SYKE), Metsäntutkimuslaitos (Metla) ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio yhdessä. Esitän laaditusta raportista eräitä keskeisiä seikkoja.

Koko maan tasolla on mahdollonta arvioida, miten eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatus kannattaa eri olosuhteissa ja eri lähtökohdista.

Uudistushakkuiden järeys- ja ikärajoitteiden poistamisella voi periaatteessa olla positiivinen mutta käytännössä vähäinen vaikutus metsätalouden kannattavuuteen.

Metsän uudistamisessa ehdotetut aikarajat kaventaisivat sekä luontaisen uudistamisen että kylvön käyttömahdollisuuksia. Lisääntyvä istutus johtaisi mäntytukin laatuongelmien lisääntymiseen. Viljelyn lisääntymisellä olisi enimmäkseen negatiivisia vaikutuksia metsätalouden kannattavuuteen.

Kokonaisuudessaan ehdotetuilla lainmuutoksilla ei ole kovin merkittäviä kansantaloudellisia vaikutuksia.

Lakiesityksessä ei oteta lainkaan huomioon energiapuun korjuun vaikutuksia metsäluonnon monimuotoisuudelle ja erityisesti lahopuusta riippuvaiselle lajistolle. Energiapuun laajamittaisella korjuulla on merkittäviä vaikutuksia metsäekosysteemin toimintaan yleisemminkin (mm. metsämaan tuottavuus, puskurointikyky, hiilisisäntä), mikä olisi pitänyt ottaa huomioon.

Lakiehdotus sisältää selviä heikennyksiä monimuotoisuuden turvaamiseen erityisen tärkeiden elinympäristöjen osalta.

KESKUSTELUA METSISTÄ

Julkisuuteen tulleitten tietojen myötä on metsälain uudistushanke herättänyt keskustelua ja synnyttänyt kritiikkiä. Poimin tähän muutamia kannanottoja.

Tohtorikoulutettava **Jussi Saarinen** Helsingin yliopistosta, suojeluasiantuntija Sini Eräjää Suomen luontoliitosta ja vanhempi tutkija **Sauli Valkonen** Metsäntutkimuslaitoksesta esittivät kritiikkinsä *Helsingin Sanomissa* 31.12.2012. He katsoivat, että lakiesitys estäisi käytännössä metsän luontaisen uudistamisen suurimmassa osassa maata ja rajoittaisi voimakkaasti eri-ikäisrakenteista metsänkasvatusta. He katsovat, että taimikon uudistukselle on annettu liian vähän aikaa ja eri-ikäisrakenteiselle metsälle hakkuun jälkeen sallitut alimmat puuston määrät ovat liian korkeat.

Helsingin Sanomat nosti **Samuli Laidan** laatimassa kirjoituksessa 28.1.2013

voimakkaasti esiin maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöihmisten välisen juovan metsien monimuotoisuuden suhtautumisessa. Kirjoituksessa tuli esiin myös se, että näissä asioissa liikutaan metsälain ja luonnonsuojelulain rajapinnalla ja samaan kuvaan tulee myös metsätuholaki.

Tiivistäen ja hiukan yleistäen voi sanoa, että metsälain muutosehdotuksiin ollaan oltu varsin tyytyväisiä muualla paitsi ympäristöjärjestöissä, jotka katselevat metsiä vain monimuotoisena lumoavana ympäristönä.

Helsingin Sanomat julkaisi 5.1.2013 **Jyrki Iivosen** tekemän jutun Isojoen Sahan toimitusjohtajasta **Esa Hakamäestä**, joka on äskettäin valittu perhesahojen etujärjestön Suomen Sahojen (SS) puheenjohtajaksi. Vaikka tämä juttu ei liittynyt meneillään olevaan metsälain uudistukseen, poimin siitä joitakin Hakamäen mielenkiintoisia näkemyksiä. Hänen mielestään metsänomistaja ei voi velvoittaa myymään omaisuuttaan, mutta hän ihmettelee Suomen metsäpolitiikkaa. Valtio tukee nuoren metsän hoitoa kymmenillä miljoonilla euroilla, mutta yhteiskunta ei vaadi metsänomistajilta mitään "vastapalveluja". Metsän omistaminen kannattaa paljon paremmin kuin puun jalostaminen. Myyntihalujen edistämiseksi Hakamäki ehdottaa myyntikannustimia. Käytännössä se saattaisi tarkoittaa, että verottaja tavalla tai toisella muistaisi hakkuukypsän metsän seisottajia. Mieleeni tuli, että vastaavanlaisessa tilanteessa kunnilla on mahdollisuus herätellä rakentamattomien kaavatonttien omistajia erityisverolla.

Jyrki Iivonen kertoi *Helsingin Sanomissa* 13.2.2013, että elinkeinoministeri **Jan Vapaavuori** esitti 12.2.2013 metsäteollisuuden päättäjäminaarissa puukaupan vauhdittamiseksi metsämaksua tai paluuta pinta-alaverotukseen. Vapaavuori sai tukea työministeri Lauri Ihalaiselta, mutta keskustan puheenjohtaja **Juha Sipilä** halusi torjua sen, koska se ei ota huomioon metsän laatua. Metsämaksu olisi ylimääräinen vero, jonka on ideoinut metsäyhtiöiden etujärjestö Metsäteollisuus. Maksun saisi vähentää verotuksessa, jos metsänomistaja myy puuta. MTK kannattaa nykyistä myyntiveroa.

Maanmittariteekkarit vm. 59 Bernhard Biström, Raimo Koivistoinen ja Seppo Oksanen metsäkurssin tauolla.

Raimo Koivistoinen arkisto

LOPULLINEN LUONNOS METSÄLAIN MUUTTAMISEKSI

Maa- ja metsätalousministeriössä valmistui 8.2.2013 virkamiestyönä laadittu luonnos hallituksen esitykseksi metsälain muuttamiseksi. Se lähetettiin laajalle lausuntokierrokselle. Kuulemisten jälkeen on tarkoitus saada vielä kevään aikana valmiiksi hallituksen esitys eduskunnalle.

Vaikutusten arviointiselvityksen johdosta tarkennetaan *Metsänkäsittelymenetelmien monipuolistaminen* -jatkotyöryhmän esittämää erityisen tärkeiden elinympäristöjen yleisten ominaispiirteiden määritelmää, kasvatuskelpoisen taimikon määritelmää sekä uudistamisveloitteen aikarajoja. Kaksi viimeksi mainittua tehdään luontaisen uudistamisen edistämiseksi.

Jatkoryhmä esitti metsäsuunnitelmaa koskevan 4a §:n kumotavaksi. Se arvioitiin kuitenkin välttämättömäksi säilyttää laissa metsänomistajan oikeusturvan kannalta. Pykälä ei paljoakaan poikkea nykyisen lain mukaisesta. Merkittävä uutuus on luontoarvojen merkitseminen metsäsuunnitelmaan.

METSÄLAIN JA LUONNONSUOJELULAIN YHTYMÄKOHDAT

Luonnonsuojelulakia (1096/1996 muutoksineen) ei sovelleta metsien hoitamiseen ja käyttämiseen niiltä osin kuin siitä säädetään metsälaissa lukuun ottamatta pykälä 4, 52, 9, 39, 42, 47–49, 55, 56 ja 57 sekä lukuja 3–5 ja 10. Tämä osoittaa, että näillä laeilla on runsaasti yhtymäkohtia ja rajapintoja, jotka metsätöitä suunnittelevien ja metsissä liikkuvien ja työskentelevien tulisi tuntea. Ei ole ihme, jos aina ei osata soveltaa oikeata lakia eikä tiedetä, mitä laki asiasta sanoo. Kaiken kaikkiaan luonnonsuojelulliset näkökohdat tulevat yhä voimakkaammin esille metsistä keskusteltaessa. Meidän suomalaisten ajatuksia ovat vauhdittamassa myös kansainväliset sopimukset.

METSÄOHJELMIEN TULEVAISUUS

Metsälain muutosehdotuksessa säilyvät määräykset kansallisesta metsäohjelmasta ja alueellisista metsäohjelmista vaikkakin niiden paikka on siirretty erinäisiin säännöksiin. Niiden laatimiseen käytetään paljon kallispalkkaista aikaa. Toivottavasti asia on sen väärtti. Nämä ohjelmat jäävät kuitenkin monilta osiltaan vain toiveiden asteelle toteuttamiskeinojen puuttuessa. Kun metsälain muuttamisen tärkein peruste on metsänomistajan päätösvallan lisääminen ja viranomaistyön vähentäminen, tuntuu siltä, että keinot hienojen ohjelmien toteuttamiseksi yhä vähenevät.

METSÄSUUNNITELMIEN TULEVAISUUS

Metsäsuunnitelmien kohtalo tulevaisuudessa on erittäin mielenkiintoinen asia. Ne ovat metsälökohtaisia (metsälö tarkoittaa saman omistajan omistuksessa olevaa yhden tai useamman rekisteritilan muodostamaa kokonaisuutta). Ne kattavat nykyisin noin puolet yksityismetsien pinta-alasta. Se ei kuitenkaan kaikkien näidenkään metsänomistajien osalta merkitse sitä, että suunnitelmia myös toteutettaisiin.

Kansallisissa metsäohjelmissa on pidetty tarpeellisena metsäsuunnitelmien määrän huomattavaa lisäämistä. Ehdotan metsäsuunnitelmien laatimisen säättämistä pakolliseksi yli 5 hehtaarin suuruisilla metsälöillä. Niin menetellen saataisiin monta asiaa järjestykseen. Kun metsänomistajien olisi pakko tutustua metsäomaisuuteensa, he saisivat samalla hyviä ohjeita metsänsä käsit-

telyyn, jonka tärkeyttä on korostettu. Myös säilyttämistä kaipaavat luontoarvot tulisivat selvitettyiksi ja metsien monimuotoisuutta voitaisiin vaalia ja parantaa. Tämä tavoite on asetettu riippumatta siitä, onko metsänomistaja kiinnostunut asiasta vaiko ei. Kustannukset eivät ole suuria ja niitä voitaisiin vaikkapa korvata valtion varoista. Kun valtio nyt sijoittaa rahaa nuoren metsän hoitoon, olisi tärkeää tehdä kaikki mahdollinen sen eteen, että talousmetsät hoidettaisiin järkevästi myös siitä eteenpäin. Se olisi sekä metsänomistajan että koko yhteiskunnan etu.

Jyrki Iivonen kertoi *Helsingin Sanomissa* 9.2.2013, että Euroopan unionin komissio kaavailee jäsenmaidensa metsänomistajille pakollisia, tilatasolle ulottuvia metsäsuunnitelmia, joissa pitää kuvata yksityiskohtaisesti tilan puuvarat, hoitotavat ja perusteet vuotuisille hakkuumäärille.

Suunnitelma tulee laatia, toteuttaa ja päivittää säännöllisesti ja tieteellisten todisteiden mukaisesti. Se on hyväksyttävä asiantuntijalla viranomaisella tai riippumattomalla sertifioijalla.

Hanke liittyy komission kaavailuihin biomassan kestävyyskriteereistä. Komissio kannattaa bioenergian käyttöä, mutta se pelkää, että bioinnostus johtaa liikahakkuisiin ja hävittää uhanalaiset lajit.

Komission suunnitelma esiteltiin joulukuussa EU:n pysyväille metsäkomitealle, johon kuuluu jäsenmaiden metsäasioista vastaavia virkamiehiä. Monet heistä vastustivat hankkeen edistämistä. Komitean jäsenen, maa- ja metsätalousministeriön ylitarkastajan **Teemu Sepän** mukaan Suomi suhtautuu asiaan kielteisesti. Hänen mielestään olisi hankalaa, jos energiapuulle olisi eri kriteerit kuin muulle metsästä otettavalle puulle, ja muutenkin puuraaka-aineen sääntely tuntuu vieraalta ajatukselta.

MTK:n metsäasiantuntijan **Janne Näräkän** mielestä komission suunnitelmassa ei ole mitään järkeä.

Monessa asiassa olen katsonut ihmeissäni EU:n toimintaa, mutta metsäsuunnitelman pakollisuutta pidän hyvänä asiana. Perusteeni olen esittänyt aikaisemmin. Lehtitietojen varassa arvioiden EU menisi kriteereissään pidemmälle kuin itse olen ajatellut. Pelkään, että EU tekee asiasta liian työlään ja vaikeaselkoisen. Käytäntö on monesti osoittanut, että kun EU:ssa jotakin päätetään, niin pienen Suomen on mukauduttava siihen. Suomi on halunnut pysyä ns. yksimielisissä päätöksissä mukana. Aika näyttää, mitä tästä tulee, mutta toivossa on hyvä elää, ja ken elää, hän näkee.

Raimo Koivistoinen
raimo.koivistoinen@kolumbus.fi